

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 1989

Vuosi 1989 oli Suomen kouluhistoriallisen seuran 54. toimintavuosi. Seuran toiminta jatkui aikaisempien suuntaviivojen mukaan ja painottui muita enemmän julkaisutoiminnan puolelle.

Seuran vuosikokous pidettiin helmikuun 9. päivänä 1989.

Tällöin muodostui johtokunnan kokoonpano seuraavaksi:

apulaisprofessori Martti T. Kuikka

ylitarkastaja Sven Gladh

dosentti Jouko Kauranne

kouluneuvos M.O. Karttunen

rehtori Elias Turunen

ylitarkastaja Erkki Merimaa

apulaisprofessori Hannele Rikkinen

koulutuspäällikkö Paavo Tarvainen

kotiseutuneuvos Alpo K. Rapila

Seuran esimieheksi valittiin apulaisprofessori Martti T. Kuikka ja varaesimieheksi ylitarkastaja Sven Gladh. Raha-
varainhoitajaksi valittiin ylitarkastaja Erkki Merimaa. Sihteerin tehtävät jäivät avoimeksi eikä sihteerin tehtäviin löytnyt hoitajaa koko vuoden aikana.

Seuran vuosikokouksessa apulaisprofessori Martti T. Kuikka analysoi suomalaisen koulutusjärjestelmän kehitystä vuosina 1880 - 1921 ja tarkasteli erityisesti viittä erilaista kansanopetusjärjestelmää. Ne olivat kunnallinen alkuopetus, valmistavat koulut, luterilainen perinne, ortodoksinen perinne ja yksityisopetus. Osaltaan ne kuvastavat rinnakkaiskoulujärjestelmän eri puolia. Toisaalta ne kuvastavat suomalaisten aktiivista panosta kansanopetuksen kehittämiseksi aikana, jolloin venäläinen koulutuspolitiikka pyrki yhä tiukemmin valvomaan suomalaisia kouluja.

Maaliskuun kuukausikokouksessa toimistopäällikkö Tuomo Häyhä kertoi suomalaisen lukion kehittämissuunnitelmista 1970- ja 1980-luvuilla. Häyhä on ollut mukana aktiivisesti lukiota koskevissa työryhmissä ja komiteoissa ja valotti näin sekä koulutussuunnittelun että toteuttamisen näkökulmia.

Huhtikuun kokouksessa filosofian tohtori Reijo Pajamo Sibelius-Akatemiasta kertoi perusteellisesti Jyväskylän seminaarin ensimmäisen laulunopettajan K. Hagforsin elämäntyöstä ja tutkimuksestaan musiikkikulttuurin alueella. Pajamo on julkaissut useita musiikinopetuksen ja musiikkiperinteen tutkimuksia. Hänen esitelmänsä julkaistiin vuoden 1989 vuosikirjassa.

Toukokuun kokouksessa keskityttiin seurantatutkimuksen mahdollisuuksien selvittämiseen. Lähtökohtana oli Valle Ojanien tilaisuudessa kouluhistorialliselle seuralle luovuttama kirja. Se oli syntynyt Kajaanin seminaarista 1945 valmistuneiden opettajien elämänvaiheista. Kirja oli kiertänyt luokkatoverilta toiselle vuosikymmenien ajan. Se antaa mielenkiintoisen kuvan yhden opettajapolven elämänvaiheista ja kokemuksista.

Syyskauden ensimmäinen kokous pidettiin yhdessä kasvatustieteen seuran kanssa. Sen aiheena oli lahjakkuuden kriteerit. Dosentti Hannu Rauhala toimi illan alustajana. Hän pohti lahjakkuuden määrittelyn erilaisia lähtökohtia ja uusia tutkimustuloksia neuropsykologian alueella. Aihe keräsi lähes 30 innokasta keskustelijaa. Muut syyskauden kokoukset koskivat seuran julkaisutoimintaa.

Toinen osa seuran toimintaa oli julkaisut. Marraskuussa julkaistiin Jussi Isosaaren tutkimus Seminaarista yhteiskuntaan, joka on kouluhistoriallisen seuran julkaisuja. Sen teema on Sortavalan seminaarista vuosina 1884-1940 valmistuneet kansakoulunopettajat maamme kulttuuri-, yhteiskunta- ja talouselämän vaikuttajina. Teos liittyy keskeiseen kasvatuksen historian tutkimuksen alueeseen, nimittäin seuranta-tutkimukseen, jota ei kovin paljon ole tehty maassamme. Hankkeen toisena tukijana oli Kymölän Kilta.

Joulukuussa julkistettiin 27:nneen kerran seuran vuosikirja Koulu ja Menneisyys. Vuosikirjassa oli kahdeksan artikkelia. Ulkomainen kirjoittaja oli tanskalainen Finn Haugberg Mortensen, joka käsitteli ainekirjoituksen vaiheita Tanskassa. Useissa artikkeleissa painottui 1800- ja 1900-luvun kasvatuksen historia. Stormbomin artikkeli liittyi yhteiseen teeman Viron kanssa. Kauranne selvitti kouluhistorian uusinta tulokasta tietokoneavusteista opetusta.

Kolmas seuran toiminnan alue on kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö. Seura on Tieteellisten seurojen valtuuskunnan jäsen. Seuran esimies on valtuuskunnan hallituksen jäsen. Valtuuskunnan kasvatustieteen tieteelliset seurat pitivät yhteistyökokouksen huhtikuussa 1989. Kansainvälinen yhteistyö on jatkunut v. 1988 Suomessa pidetyn kasvatuksen historian kansainvälisen kongressin jälkeen. Seuran esimies Martti T. Kuikka on kansainvälisen kasvatuksen historian järjestön, International Standing Conference for the History of Education (ISCHE), hallituksen jäsen. Hän osallistui elokuussa Oslon yliopistossa pidettyyn kansainväliseen kasvatuksen historian kongressiin. Yhteistyö kasvoi myös Viroon.

Akateemikko Heino Liimets vieraili maaliskuussa 1989 Helsingissä ja keskusteli yhteistyön aloittamisesta Eestin Akateemisen Pedagogisen seuran kanssa. Akateemikko Liimetsin elämäntyö päättyi äkillisesti toukokuun alussa. Seuran esimies osallistui hänen hautajaisiinsa.

Samalla matkalla esimies~~neuvotteli~~ em. pedagogisen seuran kanssa ja tapasi monia eestiläisiä kasvatuksen historian tutkijoita ja harrastajia, kuten Endel Laul Eestin Tiedeakatemian kouluhistorian osastolta, Liisi Haarma Tiedeakatemian historian laitokselta, Raimond Laanoja, Silvi Tonissonin ja Ilmar Kopson museotoimen piiristä, opettaja Valter Hormin Eestin opettajain liiton entisen sihteerin, Tallinnan kasvatustieteellisen korkeakoulun opettajia: Leo Villandin, Tiit Meriloon ja Taimi Tulvan. Hän tutustui vireään eestiläiseen koulumuseotoimintaan sekä Tallinnassa että Itä-Eestissä. Matkan tuloksena eestiläiset tutkijat ovat vierailleet Helsingissä ja perehtyneet suomalaiseen kouluhistorian tutkimukseen. Kouluhistoriallinen seura on osaltaan vuosikirjojensa välityksellä osallistunut tähän työhön.

Dosentti Jouko Kauranne teki yli kuukauden mittaisen maailmanympärysmatkan syys-lokakuussa 1989. Silloin hän perehtyi eteläisen Tyynenmeren alueen eli Tongan, Uuden Seelannin, Australian ja Japanin korkeakouluihin ja koululaitoksiin. Matkaohjelman järjestäjänä toimi Uudessa Seelannissa professori Hjalmar Jensen, Australiassa professori John Ramsland ja Japanissa professorit Yasuharu Takahagi ja Shinobu Oku.

Kouluhistoriallisen seuran toiminta laajentui myös Helsingin koulumuseoyhdistyksen kanssa. Helsingin koulumuseo on saanut ajanmukaiset tilat ja tarjoaa entistä paremmat mahdollisuudet kouluhistorian tutkijain ja harrastajain käyttöön.

Helsingissä maaliskuun 31 päivänä 1990

Martti T. Kuikka
apulaisprofessori
seuran esimies

Alpo K. Rapila
kotiseutuneuvos
sihteeri